איש דבר מצות הוא אין אשה לא. ולאו דוקא דהא איתקש עבד לאשה לחייבו במצות כאשה דגמר (בתוספתא דף ד.) לה לה מאשה אלא הכי קאמר איש חייב על כך כמו איש: **דברי** הוא כזקן לכל דבריו. וא"ת ואיך תמצא זקן בסריס והרי מי שאין לו זקן אחד מסימני סריס ואמרינן *בסרים עד שיהיו בו כולן וי"ל כגון שהביא זקן אחר רוב שעותיו דכה"ג סריס הוא כדאמר פ' יולא דופן (דלה דף מז.) דכי לא נולדו בו סימני סריס הוה קטן עד רוב שעותיו ובהגיע לרוב שעותיו הוה גדול והוה סריס*:

להשחתה לא מצית אמרת דיליף פאת וכו'. וא"ת למה לי ג"ש הא מוכח ליה ספיר מדשני קרא בדיבוריה* וי"ל דה"מ מקמי דסמעינן בברייתא דיש להם חסיבות זקן בשום מקום אבל לבתר דסמעינן דגלי ליה לן למעוטי מדשני כו': **אם** כן ליכתוב את שבזקנך. פירוש ת"ל דלהכי הוא דאתא (ג) דהפסיק הענין נכתוב את שבזקנך דהוה ליה כמאן דכתיב פאתה דהא כתיב פאה בהאי קרא גבי ראש ונוכל לומר בבנין אב שחייב בפאת זקן בכהנים כדכתיב ופאת זקנם לא יגלחו וחייב פאת זקן בישראל והדר ליף גילוח דכתיב גבי כהנים דהוי השחתה בפאת פאת דישראל מכהנים מאי פאת ש"מ ג"ש שלימה לימדך הכתוב אף לכל האמור בענין כגון הקפת הראש ופאת זקן דדרשינן בני אהרן ולא בנות אהרן וכ"ש בישראל מג"ש דפאת פאת: **וכי** כתב עם קדוש לשריטה הוא דכתיב. פירש בקונטרס דסד"א דגדידה ושריטה תרתי ענינהו וחד ביד וחד בכלי וא"ת מי הזקיקנו לומר דכי עם קדוש קאי אשריטה שלא הוזכרה באותה פרשה כלל ולא קאי אגדידה ואקרחה דכתיבי בהאי ענינא וי"ל דניחא ליה טפי למימר דכי עם קדוש קאי אשריטה אע"פ שלא הוזכר באותה פרשה מלסרס המקרא ולומר דבעים אתם לא קאי אלא אתגודדו דסמיך ליה אלא אקרחה שאין סמוך לו שהרי גדידה הפסיק הענין ואפשר לא מצית אמרת כדמפרש גמרא ומה ראית להוציא את הקרחה וכו' ועוד דיש גם סירוס אחר דעם קדוש קאי אגדידה שלפני פניו ואת אקרחה שלפניו:

[יבמות פ. ושם:]

שפט א מיי' פי' ב מהל' ע"ז הל' ב סמג לאוין כא טוש"ע י"ד סי' קפא סעיף יב.

[ע' סוטה תוס' יבמות פ: ד"ה דהכיא]

נוסח מקורות נוסח פשוט: ג) מאי מקרא (פאת ראש) ב) מאן תנא (בלא)

ג"ל לו מסברא דלעיל. רש"ל

שצ ב מיי' סס טור ש"ע סס סעיף ו:

מהרש"א (מדקא)

שצא ג מיי' סס הל' ז טור ש"ע סס סעיף י:

קידוש

שצב ד מיי' פ"ח מהל' טומאת צרעת הלכה ח:

* פאת - פאת ויקרא ל: כב "ולא תשחית את פאת זקנך"

ויקרא כא:ה "... ופאת זקנם לא יגלחו"

[לעיל כא: וש"נ]

מכות כא. מזיר מ: נח: מ"כ פ' קדושים

*

ויקרא ל:כב "לא תקיפו פאת ראשכם ולא תשחית את פאת זקנך"

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה בנים וכו' לפ' אלהיכם לא תתגודדו: (ב) תוס' ד"ה אם כן וכו' והפסיק הענין וכו' גבי לא תשא הדר ליף גילוח דכתיב בני הכהנים דהוי השחתה בפאת פאת ישראל מכהנים ג"ש לומוד בבנין אב חייב פאת זקן בכהנים כדכתיב ופאת זקנם לא יגלחו וחייב פאת זקן בישראל מאי פאת ש"מ תרתי ג"ש שלימה לימדך כ"ל:

* פירוש מסברת מקרא לקבל על הקריאה ולאות את כל דברות אשי (לפי תשובה כו על הגאון) ב"ב לג

[נדרים ד: וש"נ]

[ע' תוס' שבועות כב: ד"ה אכ"ל]

מ"כ פ' תמור סוטה כב:

מזיר מ:

*כלי זמלוק בו

ויקרא כא:

אז... אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אל העם בנפש לא יטמא בעמיו כן לא יקרחו קרחה בראשם ופאת זקנם לא יגלחו. ובשרם לא יטלו שרטת

מכות כא. מזיר מ: נח: מ"כ פ' קדושים

*

ויקרא ל:כב "לא תקיפו פאת ראשכם ולא תשחית את פאת זקנך"

הגהות הב"ח

(ג) רש"י ד"ה בנים וכו' לפ' אלהיכם לא תתגודדו: (ד) תוס' ד"ה אם כן וכו' והפסיק הענין וכו' גבי לא תשא הדר ליף גילוח דכתיב בני הכהנים דהוי השחתה בפאת פאת ישראל מכהנים ג"ש לומוד בבנין אב חייב פאת זקן בכהנים כדכתיב ופאת זקנם לא יגלחו וחייב פאת זקן בישראל מאי פאת ש"מ תרתי ג"ש שלימה לימדך כ"ל:

* פירוש מסברת מקרא לקבל על הקריאה ולאות את כל דברות אשי (לפי תשובה כו על הגאון) ב"ב לג

נוסח/מהגה מקורות נוסח אשי דאין בבל יקרחו נשים פטורות

* שריטה מוגבר ה: ויקרא ל: כח "ושרט לנפש לא תתנו בבשרכם..." ויקרא כא:ה (אבל בהגה) "ובשרם לא יטלו שרטת"

תורה אור

איש דבר מצות אין אשה לא, ואי אשמעינן הא משום דאיכא איבוד נשמה חס רחמנא עלה אבל הנך תרתי אימא לא, צריכא: חוץ מבל תקיף ובל תשחית גבו: בשלמא בל תטמא למתים דכתיב אמור אל הכהנים בני אהרן *בני אהרן ולא בנות אהרן אלא בל תקיף, ובל תשחית מנלן? דכתיב לא תקיפו פאת ראשכם ולא תשחית את פאת זקנך *כל שישנו בהשחתה ישנו בהקפה והני נשי הואיל ולא איתנהו בהשחתה ליתנהו בהקפה, ומנלן דלא איתנהו בהשחתה *אבעית אימא סברא הא לא אית להו זקן *ואבעית אימא קרא - דאמר קרא לא תקיפו פאת ראשכם ולא תשחית את פאת זקנך מדשני קרא בדיבוריה דא"כ ניכתוב רחמנא פאת זקנכם מאי זקנך, זקנך ולא זקן אשתך, ולא והתניא זקן אשה והסרים שהעלו שער הרי הן כזקן לכל דבריהם מאי לאו להשחתה אמר אביי להשחתה לא מצית אמרת דיליף פאת פאת מבני אהרן מה להלן נשים פטורות אף כאן נשים פטורות לא סבירא לן דכי כתב "בני אהרן" אכוליה עניינא בתיב נישתוק קרא מיניה ותיתי בק"ו ואנא אמינא *ומה כהנים שריבה בהם הכתוב מצות יתירות בני אהרן ולא בנות אהרן, ישראל לא כ"ש אלא לאו ג"ש הוה אמינא הפסק הענין השתא נמי נימא הפסק הענין, אי משום ג"ש מיבעי ליה *לכדתניא לא יגלחו יכול גילחו במספריים יהיה חייב? ת"ל לא תשחית יכול לקטו במלקט וברהיטני יהא חייב? ת"ל לא יגלחו הא כיצד גילוח שיש בה השחתה הוי אומר זה תער א"כ ניכתוב קרא את שבזקנך מאי "פאת זקנך" ש"מ תרתי אלא הא דתניא זקן האשה והסרים שהעלו שער הרי הן כזקן לכל דבריהם למאי הלכתא? אמר מר זוטרא לטומאת נגעים, שומאת נגעים בהדיא כתיבא ואיש או אשה כי יהיה בו נגע בראש, אלא אמר מר זוטרא לטהרת נגעים, טהרת נגעים נמי פשיטא ביון דבת טומאה היא, בת טהרה היא אמר מר סד"א לצדדים כתיב "איש או אשה כי יהיה בו נגע בראש", אי בזקן הדר אתאן לאיש קמ"ל אמר רבי אבא אמר רב יהודה אמר שמואל אף בל יקרחו נשים פטורות מ"ט דאמר קרא בני אתם לה' אלהיכם לא תתגודדו ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת כי עם קדוש אתה לה' אלהיך בנים ולא בנות לקרחה, אתה אומר לקרחה או אינו אלא לגדידה? כשהוא אומר כי עם קדוש אתה לה' אלהיך הרי גדידה, אמר הא מה אני מקיים בנים ולא בנות - לקרחה, ומה ראית לרבות את הגדידה ולהוציא את הקרחה? מרבה אני את הגדידה שישנה במקום השער ומוציא אני את הקרחה שאינה אלא במקום שער ואימא בנים ולא בנות בין לקרחה בין לגדידה וכי כתב כי עם קדוש אתה לה' אלהיך בשריטה הוא דכתיב? קסבר איסי שריטה וגדידה אחת

שער ושלא במקום שער ומוציא אני את הקרחה שאינה אלא במקום שער: **גדידה**. אשגרטיי"ר וחזקי האמורי היו על מתיהן: **בשריטה סוף דכתיב**. וקס"ד שריטה תרתי ענינהו חד ביד וחד בכלי ואע"ג דשריטה בהאי ענינא לא כתיב כיון דדמיא לגדידה כתבה הכא ולא תימא לא היא נמי דכתיב עם קדוש "לרבויי" הכל? ספיר טפי ולאו לסרוסי קרא דהא בנים ולא בנות גבי גדידה כתיב ומיהא סליק: לחת

דאיכא איבוד נשמה. משום הכי חייביה רחמנא לגלח כופר: **הקפה הרלאש**. המשוה לדעיו לאחורי אזנו ולפדחתו שאחורי האזנים תלקים הם עד סמוך לגובה והלדעים=מקום שער הם כולם והמשחית שער הלדעים שיהא רלאשו מוקף בשוה לפדחתו ולדעיו ולאחרי אזניו עגול סביב היא הקפה: **כל שישנו בהשחתה**. דזקן, ישנו בהקפת הרלאש: **ולא זקן אשתך** לפילו הטעלתה זקן והשחיתה: **פאת פאת**. לחוד בישראל פאת זקנך ולחוד בכהנים ופאת זקנם לא יגלחו וקס"ד דל"ל לחוד לאמור אל הכהנים בני אהרן ולא בנות אהרן אלא קאי מילתא לכלחוד בההוא עלייתא קאי: **נשתוק קרא מיניה**. מג"ש דפאת פאת למעוטי נשים ישראליות ותיתי פטורא בק"ו מכהנות: **הפסיק הענין**. ולא קאי "בני אהרן" אלא לעומתה לחוד שיש הפסק בכתיב כגון לה לעומת: **מבעיא ליה לכדתניא**. ליתן לתא האמור של זה בזה ושל זה בזה דלא כתחייב אלא בהשחתה שע"י גילוח וכיון דאיכא לאוקמי לג"ש להכי לא תדרשה למעוטי בנות הואיל והפסיק הענין: **מלקט**. פלייג"ל של מלאכתי חרבות שמתליקין בם את תיק הסייף: **רחיצי**. פלייג"ל של עוסי תרישין: **ת"ל לא יגלחו**. התמול בכהנים ואין דרך גילוח בכך ואתיא ג"ש ליתן האמור של כהנים בישראל ושל ישראל בכהנים: **אם כן**. דלהכי הוא דאתא ליכתוב את שבזקנך דהוה ליה כמאן דכתיב יפאתה דהא כתיב "פאה" בההוא קרא גבי ראש ומדהוי כתיב גבי זקן אתא שבזקנך ולא כתיב אתא זקנך ש"מ אפאתה קאי וה"ק לא תשחית פאות שבזקנך והדר ליף גילוח דהשחתה בפאת פאת ישראל מכהנים ג"ש לבנין אב חייב פאת זקן בכהנים וחייב בפאת זקן בישראל: **מאי "פאת" ש"מ תרתי**. ג"ש שלימה לימדך הכתוב אף לכל האמור בענין: **לטומאת נגעים**. שסימני מקום שער חלוקים מסימני עור בשר, שבנגעי עור בשר כתיב שער לבן ובסימני נתקי ראש וזקן שער צהוב וקאמר הכא דאם הטעלתה אשה שער בזקנה הוי סימני נגעה כדין נתקי זקן: **כסדיא כתיב**. זקן של אשה דכתיב איש יגלח אשה: **לטהרת נגעים**. לכשתטהר תקנון דין טהרת מצורע בהגלחת ולשוריב: **לילטריך**. לטומאת נגעים כדאמרן מטיקרא להשוות סימני נתקי זקן לאשה לסימני זקן איש ודאמרת בהדיא כתיב, סד"א לצדדין כתיב דאשה הכתוב בקרא לא קאי אלא אנתקי הראש, ואו בזקן דכתיב בסיפיה אתאן לאיש ולא לאשה קמ"ל תנא דברייתא הרי הן כזקן לכל דבריהם: **בנים ולא בנות**. "בנים אתם לה'" (ה) אלא אתגודדו ולא תשימו קרחה בנים ולא בנות לקרחה אבל לגדידה אף הבנות: **או אינו**. אלא אף לגדידה: **כשהוא אומר**. בפסוק שלאחריו "כי עם קדוש אתה" ואף הנשים בכלל עם: ה"ג מרבה אני את הגדידה שישנה במקום שער ומוציא אני את הקרחה שאינה אלא במקום שער: **גדידה**. אשגרטיי"ר וחזקי האמורי היו על מתיהן: **בשריטה סוף דכתיב**. וקס"ד שריטה תרתי ענינהו חד ביד וחד בכלי ואע"ג דשריטה בהאי ענינא לא כתיב כיון דדמיא לגדידה כתבה הכא ולא תימא אף הא נשים פטורות כתיב "לרבויי" הכל? ספיר טפי ולאו לסרוסי קרא דהא בנים ולא בנות גבי גדידה כתיב ומיהא סליק: לחת